

Utbildningsdepartementet
Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten
Eva Lenberg
103 33 Stockholm

Dnr: U2023/02078

Framtidens yrkeshögskola– stabil, effektiv och hållbar

Om Installatörsföretagen

Installatörsföretagen är en bransch- och arbetsgivarorganisation för företag som arbetar med vatten, el, värme, kyla, ventilation, larm och fiber. Vi har 3900 medlemsföretag med totalt 57 000 medarbetare. Installatörer spelar en nyckelroll i Sveriges energi- och klimatomställning. Vi ser till att transporter och industriella processer elektrifieras och energieffektiviserar fastigheter och verksamheter.

Yrkeshögskolan är en viktig utbildningsform för Installationsbranschen. Mellan 2023 och 2028 har branschen blivit tilldelad 6500 utbildningsplatser. Ska vi klara av klimat- och energiomställningen är installationer nyckeln. Branschen ser stora behov av såväl kompetensförsörjning som kompetensutveckling. Både för att möta samhällets behov och för att ta sig an de förändringar som ett ökat fokus på hållbarhet och digitalisering skapar. Här spelar yrkeshögskolan en avgörande roll.

Även Sveriges Elkraftentreprenörer, en branschorganisation för elkraftentreprenörer som bedrivs i samverkan med Installatörsföretagen, står bakom detta remissvar. Organisationen består av tio stycken företag med cirka 4 000 anställda.

Sammanfattning

Installatörsföretagen lämnar härmed synpunkter på "*Framtidens yrkeshögskola–stabil, effektiv och hållbar*" (dnr: U2023/02078).

Yrkeshögskolan är redan idag en väl fungerande utbildningsform som efterfrågas av näringslivet. Att utredningen har undersökt och lagt förslag för att säkerställa den växande utbildningsformens funktion även för framtiden är bra. Sammantaget ställer

sig Installatörsföretagen positiva till betänkandet som presenterar flera viktiga analyser och förslag.

Installatörsföretagen ser följande områden som mest prioriterade:

- **Att yrkeshögskolans särart och funktionssätt bevaras och värnas.**
Yrkeshögskolan är redan idag en välfungerande utbildningsform. Det behöver värnas. En stor del av särarten ligger i utbildningsformens flexibilitet. Därför är det positivt att utredningen inte förordar permanenta utbildningar eller att det fjärde tekniska året ska flyttas till Yrkeshögskolan.
- **Förslag för fortsatt arbete mot ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskoleutbildningar.**
Idag finns det en stor osäkerhet rörande sökande för anordnare. Vare sig det handlar om att väldigt många väljer att söka en utbildning men inte startar eller att individer väljer att starta på flera utbildningar samtidigt för att sedan hoppa av de som inte verkar intressanta. Det bottenar i att det inte finns ett sammanhållet system för ansökan. Därför är det positivt att utredningen tar ett steg i den riktningen.
- **LIA i framtidens yrkeshögskola.**
Lärande i arbete är en självklarhet i en stor del av yrkeshögskolan. Däremot finns det redan idag ett antal utbildningar som inte kräver LIA. Dessa är av vidareutbildningskaraktär och riktar sig till yrkesverksamma inom en given bransch. Med utredningens förslag riskerar dessa utbildningar att tvingas implementera LIA även fast det inte alltid efterfrågas av arbetslivet.
- **Statligt finansierade utbildningsmiljöer**
Många utbildningar på yrkeshögskolan kräver omfattande investeringar för att kunna bedrivas. Med en statlig finansiering som ligger utanför det vanliga ansökningsförfarandet kan fler våga starta dyrare utbildningar. Med en sådan modell finns det även potential för fler installationsutbildningar att etablera sig i fler delar av. Med fördel bör dessa miljöer även innefatta yrkesutbildning inom alla delar av utbildningssystemet.
- **Att expansionen av yrkeshögskolan föreslås fortsätta.**
Yrkeshögskolan är en utbildningsform som efterfrågas av företagen i installationsbranschen. Med tanke på branschens utveckling kommer efterfrågan att öka. Redan idag finns det en stor utmaning i att alldeles för få utbildningar blir beviljade. Det skapar en stor osäkerhet för såväl företag som utbildningsanordnare. Därför är det viktigt att yrkeshögskolan fortsätter att expandera.

Nedan följer Installatörsföretagen särskilda synpunkter på betänkandet "*Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar*". Utöver dessa hänvisar Installatörsföretagen till Svenskt Näringslivs remissvar.

Särskilda synpunkter

3.6.1 MYH bör som regel få möjlighet att föra över medel till kommande budgetår

Utredningens förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan bör som regel bemyndigas att få disponera ett anslagssparande om högst 3 procent avseende 1:19 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning.

Installatörsföretagen **tillstyrker** utredningens förslag.

Att myndigheten får möjligheten att genomföra anslagssparande är positivt. De senaste åren har vi sett att myndigheten vid flera tillfällen varit tvungen att lämna tillbaka medel. Exempel på detta är vid extrasatsningar som under pandemin eller vårändringsbudgeten 2023. Detta trots att myndigheten tvingas ge avslag till fullgoda ansökningar för kommande år.

Anslagssparandet skulle kunna ha en mildrande effekt på denna utmaning. I förlängningen bör det resultera i att fler viktiga yrkeshögskoleutbildningar får starta.

4.7.8 Alternativet med ett nytt gemensamt system för ansökan inom yrkeshögskolan

Utredningens bedömning: Vid införandet av ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan bör förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan kompletteras med en bestämmelse om att MYH har till uppgift att biträda anordnarna vid antagning av studerande till yrkeshögskolan och att ansvara för ett samordnat ansökningsförfarande.

Installatörsföretagen **delar utredningens bedömning.**

4.8.1 Uppdrag att genomföra en förstudie

Utredningens förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH), Myndigheten för digital förvaltning och Universitets- och högskolerådet får ett gemensamt uppdrag att genomföra en förstudie för inrättandet av ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan. Förstudien ska ta sin utgångspunkt i det förslag till utformandet av ansökningsystemet som presenteras i denna utredning. MYH ska samordna arbetet som ska resultera i en kravspecifikation för systemet och förslag på hur det ska förvaltas.

Installatörsföretagen **tillstyrker** utredningens förslag.

Det är positivt att utredningen föreslår ett sammanhållet antagningssystem på yrkeshögskolan. Det har potentialen att lösa flera utmaningar som utbildningsanordnare tappar med idag. Dels vittnar många anordnare att individer väljer att påbörja flera olika utbildningar för att sedan hoppa av de flesta en bit in på terminen. Det leder till att utbildningar får tomma platser och tränger ut andra elever som annars kunde ha gått utbildningen. I och med att det idag inte finns några begränsningar på hur många utbildningar en individ kan söka finns det också en svårighet för utbildningsanordnare att ha någon framförhållning inför kursstart. Det leder till att avvägningen om det behöver sättas in fler insatser för att locka fler sökande blir väldigt svår.

6.12.1 LIA i framtidens yrkeshögskola

Utredningens bedömning: Lärande i arbete (LIA) bör vara obligatoriskt för samtliga utbildningar inom yrkeshögskolan, utom för kurser och fördjupningsutbildningar. Det bör finnas en möjlighet för Myndigheten för yrkeshögskolan att meddela dispens från kravet om LIA i utbildningarna.

LIA är en självklar del inom Yrkeshögskolan. För att en individ ska lära sig ett nytt yrke är arbetsplatsförlagt lärande mycket viktigt. Däremot bidrar ett krav till att ledningsgrupperna får mindre bestämmanderätt. Till detta finns det idag ett flertal vidareutbildningar på yrkeshögskolan. De är av en fördjupningskaraktär och riktar sig till yrkesverksamma inom en given bransch. I och med att de riktar sig till personer som redan arbetar är kravet på LIA inte alltid relevant, då det handlar om fördjupning eller vidareutveckling av ens yrkeskunskande. De studerande arbetar dessutom ofta parallellt med studierna vilket bidrar till att de redan kan applicera lärandet under utbildningen på sin nuvarande arbetsplats. Vidareutbildningarna hamnar i kläm i och med utredningens förslag på LIA-krav. Det riskerar tvinga utbildningarna att implementera delar som inte efterfrågas av näringslivet.

Exempel på vidareutbildningar inom installationsbranschen är: Auktoriserad elinstallatör och Kalkylator inom VVS.

98% av alla utbildningar på yrkeshögskolan har redan LIA. Det riskerar i stället att skapa större problem och göra det svårare att hitta lösningar som passar företagen i framtiden. Under 2024 ska försöksverksamheten för en ny vuxenutbildningsmodell starta, som även ska förvaltas av Myndigheten för Yrkeshögskolan. Med tanke på att denna modell med största sannolikhet kommer att ha stora likheter med yrkeshögskolan så finns det möjligheter till progression mellan utbildningsformerna. Det kan i sin tur skapa större möjligheter för vidareutbildning av individer som

tidigare har gått på den nya utbildningsmodellen. Det gör det viktigt att det finns en flexibilitet i systemet.

Installatörsföretagen **tillstyrker** förslaget **under förutsättningen** att vidareutbildningar inte omfattas av en LIA-krav, på samma som sätt som för kurser och fördjupningsutbildningar.

6.12.2 Förslag om LIA i framtidens yrkeshögskola

Utredningens förslag: För utbildningar som omfattar minst 100 yrkeshögskolepoäng och som inte är fördjupningsutbildningar ska minst en fjärdedel av utbildningstiden bestå av lärande i arbete på en arbetsplats (LIA) om inte undantag medgetts av Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH). Undantag från kravet får beviljas av MYH, efter ansökan, om det finns särskilda skäl. MYH får meddela ytterligare föreskrifter om ansökan. Av utbildningsplanen ska framgå omfattningen av LIA om sådant lärande ingår i utbildningen eller att beslut om undantag fattats av MYH samt datum för beslutet.

Det är bara en liten minoritet av alla yrkeshögskoleutbildningar som inte har LIA. Men flera av dem är väldigt viktiga för sina branscher. Huruvida en utbildning ska ha LIA eller inte måste fortsatt vara upp till ledningsgruppen. Speciellt när det rör utbildning av redan yrkesverksamma. Införandet av ett krav på alla utbildningar tar bort en del av inflytandet från ledningsgrupperna.

Förslaget beskriver inte hur ett eventuellt undantag ska utformas. Det medför att det finns en risk att utformningen sker på ett sådant sätt att de missgynnar redan etablerade utbildningar. Det är viktigt att det finns ett undantag inbyggt i systemet för att kunna möta händelser i framtiden. Men då måste undantaget utgå från ledningsgrupperna och de arbetsgivare som sitter i dem. Om ledningsgruppen anser det befogat att inte ha LIA i en utbildning så ska de kunna få undantag från kravet. Det är även av största vikt att vidareutbildningar för yrkesverksamma undantas helt från kravet på LIA.

Installatörsföretagen **tillstyrker** förslaget **med tillägg** enligt ovan.

7.8.2 Stimulera utbildningsmiljöer som skapar förutsättningar för investeringstunga utbildningar i ett flexibelt system

Utredningens förslag: En utredning ska få i uppdrag att identifiera behovet av utbildningsmiljöer och utreda hur staten på ett samhällsekonomiskt sätt kan stimulera att sådana miljöer skapas.

Installatörsföretagen **tillstyrker** utredningens förslag.

Att skapa statligt finansierade utbildningsmiljöer ser Installatörsföretagen som mycket positivt. Med detta förslag finns det stora möjligheter att få till stånd kostandsintensiva utbildningar som idag inte finns, eller bara finns på en eller en handfull platser i landet.

En stor nackdel med dagens system är att anordnare inte alltid vågar satsa på kostandsintensiva utbildningar. Mycket på grund av den låga beviljandegraden vilket leder till att investeringar inte kan ske förrän utbildningen har blivit beviljad att starta. Även om en utbildning blir beviljad så finns det ingen garanti att den får fortsätta även vid en ny ansökningsomgång. Det riskerar att ha stora konsekvenser för utbildningsanordnare som har investerat stora summor i en utbildningsanläggning men som inte får fortsätta att bedriva utbildning på yrkeshögskolan.

Ett system som leder till att finansieringen för utbildningsmiljöerna är oberoende av ett beviljande skulle kunna lösa det problemet. Med fördel bör dessa utbildningsmiljöer vara gemensamma för alla nivåer av yrkesutbildning. Att de kan ta emot studenter från yrkeshögskolan, likväl som elever från gymnasieskolan eller vuxenutbildningen, givet att detta är möjligt utifrån branschernas krav. Det är en styrka att utbildningsmiljöerna utformas för att användas av studerande från en mångfald av utbildningsanordnare och företag.

11.10.1 Fler platser på yrkeshögskolans program och kurser

Utredningens förslag: Yrkeshögskolan ska utvidgas med permanenta medel både för program och kurser.

Installatörsföretagen **tillstyrker** utredningens förslag.

Installationsbranschen har redan idag stora kompetensbehov vilket i takt med energi- och klimatomställningen kommer att öka. Yrkeshögskolan spelar en nyckelroll för att möta branschens kompetensbehov. Men redan idag finns det stora utmaningar med antal utbildningar som får starta. Ungefär 35 procent av alla ansökningar att få bedriva utbildning på yrkeshögskolan beviljas. Det skapar en stor osäkerhet i systemet. Företag och utbildningsanordnare engagerar sig för att skapa en ansökan för att sedan få avslag, inte för att ansökan var felaktig men för att det inte finns tillräckligt med platser att fördela. Det bidrar till ett enormt resursslöseri och även få

företag att inte vilja engagera sig i utbildningsformen. Dessutom är beviljandegraden ännu lägre för nya utbildningar. Även det är ett problem.

Att expandera yrkeshögskolan med permanenta medel skulle lösa dessa utmaningar.

12.8 Övervägande om överföring av ett fjärde tekniskt år till yrkeshögskolan

Utredningens bedömning: Vi avråder regeringen från att göra en överföring av vidareutbildning motsvarande ett fjärde tekniskt år till yrkeshögskolan.

Installatörsföretagen **tillstyrker** utredningens förslag.

Det är av största vikt att yrkeshögskolan bibehåller sin särart. Med detta i åtanke bör inte ett fjärde tekniskt år överföras till yrkeshögskolan.

Installatörsföretagen står bakom Svenskt Näringslivs resonemang gällande överföring av ett fjärde tekniskt år.

Undertecknande

Med vänliga hälsningar

Ola Månsson
Verkställande direktör
076-787 87 04
ola.mansson@in.se

Joel Andersson
Expert Kompetensförsörjning
08-762 75 77
joel.andersson@in.se